

Hukuk Fakültesi Dergisi
Ankara Hacı Bayram Veli University
Faculty of Law Review

ISSN: 2651-4141 e-ISSN: 2667-4068
Cilt / Volume XXVII Temmuz / July 2023 Sayı / No. 3

**GENEL TEHLİKE YARATMAK VEYA TEHLİKELİ VASITALAR
KULLANMAK SURETİYLE KASTEN ÖLDÜRME SUÇU**

INTENDED KILLING BY CREATING GENERAL HAZARD OR USING
DANGEROUS VEHICLES

Erdal YERDELEN*

Mehmet Beyhan SEÇKİN

ÖZET

[10.34246/ahbvuhfd.1228492](https://doi.org/10.34246/ahbvuhfd.1228492)

Türk Ceza Kanunu m. 82/1-c'de kasten öldürme suçunun "yangın, su baskını, tahrip, batırma veya bombalama ya da nükleer, biyolojik veya kimyasal silah kullanmak suretiyle" işlenmesi halinde, kişinin ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası ile cezalandırılması öngörülmüştür. Bu düzenlemeyle cezanın ağırlaştırılmasındaki esas sebep, failin eylemini gerçekleştirirken doğa kuvvetlerini harekete geçirmesi ve böylece belirli olmayan kimseler yönünden de genel bir tehlike durumu yaratmasıdır. Ayrıca kasten öldürme suçunun bu şekilde işlenmesi halinde mağdurun kendisini savunması zorlaşmış, fiilen ölüm sonucundan kurtulma imkânı elinden alınmış veya azalmış olmaktadır. Genel tehlike yaratmak suretiyle öldürme fiilinin incelenmesinde özellikle içtima bahsinin ele alınması gerekir. Kanunda ayrı bir suç olarak düzenlenmiş olan genel tehlike yaratan fiiller ile kasten öldürmenin işlenmesi halinde bileşik suçtan bahsedilir. Ancak bağımsız bir suç oluşturmayan ancak TCK m.82/1-c'de sayılan diğer fiiller açısından bileşik suç söz konusu olmayacaktır. Genel tehlike yaratmak ve tehlikeli araçlar kullanmak suretiyle kasten öldürme suçunda haksız tahrik hükümlerinin uygulanmasına engel bir düzenleme bulunmamaktadır.

* * **Prof. Dr.**, Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi Hukuk Fakültesi, Ceza ve Ceza Muhakemesi Hukuku Anabilim Dalı/ ANKARA, e-posta: erdal.yerdelen@asbu.edu.tr, **ORCID:** 0000-0002-8796-2186

** **Yargıtay Üyesi**, Yargıtay Başkanlığı/ANKARA, e-posta: mehmet.beyhan.seckin@hotmail.com, **ORCID:** 0000-0002-9521-7231, **DOI:** 10.34246/ahbvuhfd.1228492

*** **İntihal / Plagiarism:** Bu makale intihal programında taranmış ve en az iki hakem incelemesinden geçmiştir. / This article has been scanned via a plagiarism software and reviewed by at least two referees.

Ayrıca bu nitelikli halin suçun işlenişine ve kullanılan araçlara ilişkin olması da olayda haksız tahrikin uygulanmasına engel değildir. Bu nedenle failin, mağdurdan veya maktulden kaynaklanan haksız söz veya davranışın üzerinde oluşturduğu hiddet veya şiddetli elemin etkisi altında suç işlerse verilen cezada haksız tahrik nedeniyle indirimi yapılabilecektir.

Anahtar Kelimeler: Kasten öldürme, Genel tehlike yaratmak, Yangın çıkarmak, Tehlikeli vasıtalar kullanmak, Su baskını

ABSTRACT

According to Turkish Penal Code Article 82/1-c, if the crime of intentional killing is committed by “fire, flood, demolition, sinking, or bombing, or by employing nuclear, biological, or chemical weapons,” the perpetrator will be sentenced to aggravated life imprisonment. The main reason behind the aggravation of punishment under this law is that the perpetrator triggers the forces of nature while committing his act, creating a general risk scenario for unnamed people. Furthermore, committing the crime of intentional killing with this method makes it difficult for the victim to defend himself, and the possibility of preventing the death result is removed or reduced. In the examination of the act of intentional homicide by creating a general danger, it is necessary to address the issue of the combination. In the event that intentional killing is committed with acts that create a general danger, which are regulated as a separate crime in the Code, a compound crime is mentioned. However, there will be no compound crime in terms of other acts that do not constitute an independent crime but are listed in Article 82/1-c of the TPC. There is no provision preventing the application of the provisions of unjust provocation in the crime of intentional killing by creating a general danger and using dangerous vehicles. In addition, the fact that this qualified case is related to the means used in the commission of the crime does not prevent the application of unjust provocation in the case. For this reason, if the perpetrator commits a crime under the influence of the fury or severe pain caused by the unjust words or behavior arising from the victim or the deceased, the sentence may be reduced due to unjust provocation.

Keywords: Killing, Creating a general risk scenario, Igniting, Utilising hazardous means, Flooding

EXTENDED ABSTRACT

According to Turkish Penal Code Article 82/1-c, if the crime of intentional killing is committed by “fire, flood, demolition, sinking, or bombing, or by employing nuclear, biological, or chemical weapons,” the perpetrator will be sentenced to aggravated life imprisonment. The main reason behind the aggravation of punishment under this law is that the perpetrator triggers the forces of nature while committing his act, creating a general risk scenario for unnamed people. Furthermore, committing the crime of intentional killing with this method makes it difficult for the victim to defend

himself, and the possibility of preventing the death result is removed or reduced.

Unlike the Code No. 765, the means that qualify the offense have been determined not abstractly but by enumeration in a casuistic manner. It is not possible to expand the enumerated means by interpretation or by analogy. Since the crime of intentional killing is intended to eliminate the life of another person, the legal value protected is individual and is the right to life. When the offense regulated under Article 82/1-c of the TPC is committed, the offense of endangering general security also occurs together with murder. Therefore, with the aforementioned crime, social order and public security are also protected along with the right to life, hence the legal value protected by the crime is both individual and social. The acts of fire, flood, destruction, sinking or bombing, which are included in the text of Article 82/1-c of the TPC, are acts that create general danger, and when the act of intentional killing is committed by resorting to these acts, the act will be considered as a qualified case.

The actions of killing via fire or by flooding, ravaging, sinking, or bombing described in Turkish Penal Code Article 82/1-c are dangerous activities that, when used to intentionally commit killing, constitute a qualified form of the crime type. Even if combustible items are removed, if a product continues to burn on its own or is capable of igniting another thing, that means there is a ‘fire’. Article 82/1-c of the TPC regulates not the direct killing of a person by burning him or her but rather the killing of a person by starting a ‘fire’. “Flooding,” also referred to as “saylâb,” is when rivers overflow due to the accumulation of melting snow or rainwater, causing the surrounding areas to inundate. If a water gate is intentionally opened to cause a rival’s death and the waters overflow into an area where the victim is located and the victim dies as a result, this is considered ‘flooding’. Drowning a person by submerging him or her directly in water is not covered under this provision.

The term “ravage,” which denotes damaging, shattering, and destroying, cannot be used to describe killing someone. As a result, the crime of killing someone via destruction should be defined as a person being killed as a result of the demolition of a structure, business, ship, or watercraft. On the other hand, if the other elements are satisfied, destroying the human body to death may be considered rackingly killing, which is also another qualified form of the crime type. The term “sinking” refers to the act of killing someone by submerging a floating craft (such as a ship, boat, or canoe) in water rather than directly drowning someone in the sea. Depending on the destructive strength of the bomb used and the features of the area being targeted, people other than the intended target can also get killed or injured in bombing or explosion events. According to the Court of Cassation’s precedent, deaths resulting from land mine explosions also constitute killing by bombing. If the perpetrator kills someone on purpose using nuclear, chemical, or biological weapons, he or she will be held responsible under Article 82/1-c of the TPC. The legislator is aware of the hazards that arise from the nature of these weapons and regards their use as a means of committing this crime as a qualified form of intentional killing. In the examination

of the act of intentional homicide by creating a general danger, it is necessary to address the issue of the combination. In the event that intentional killing is committed with acts that create a general danger, which are regulated as a separate crime in the Code, a compound crime is mentioned. However, there will be no compound crime in terms of other acts that do not constitute an independent crime but are listed in Article 82/1-c of the TPC. There is no provision preventing the application of the provisions of unjust provocation in the crime of intentional killing by creating a general danger and using dangerous vehicles. In addition, the fact that this qualified case is related to the means used in the commission of the crime does not prevent the application of unjust provocation in the case. For this reason, if the perpetrator commits a crime under the influence of the fury or severe pain caused by the unjust words or behavior arising from the victim or the deceased, the sentence may be reduced due to unjust provocation.

GİRİŞ

01.06.2005 tarihinde yürürlüğe giren 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu (TCK) m. 82’de kasten öldürme suçunun nitelikli hallerine onbir bent halinde yer verilmiş, anılan maddenin “c” bendinde kasten öldürme suçunun “*yangın, su baskını, tahrip, batırma veya bombalama ya da nükleer, biyolojik veya kimyasal silah kullanmak suretiyle*” işlenmesi halinde, kişinin ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası ile cezalandırılması öngörülmüştür. Kanunun gerekçesinde kasten öldürmenin genel tehlike yaratmak ya da tehlikeli araçlar kullanılmak suretiyle işlenmesi, bu suçun nitelikli hali olarak tanımlanmıştır.

765 sayılı TCK’da suçu ağırlaştırılan bu hal, anılan Kanun’un 450. maddesinin 6. fıkrasında düzenlenmiş, kasten adam öldürme fiilinin “*yangın, su baskını, gark gibi yedinci babın birinci faslında beyan olunan vasıtalar*” ile yapılması halinde failin mevsuf adam öldürme suçundan cezalandırılacağı belirtilmiştir. Aynı kanunun yedinci babının birinci faslında ise yangın, su baskını, gark gibi sair büyük tehlikelere müteallik cürümlere yer verilmiştir. Burada cezanın ağırlaştırılmasındaki esas düşünce, failin eylemini gerçekleştirirken doğa kuvvetlerini harekete geçirmesi ve böylece belirli olmayan kimseler yönünden de genel bir tehlike durumu yaratmasıdır¹. 5237 sayılı TCK m. 82/1-c bendinde tanımlanan öldürme suçu işlendiğinde de mağdurun kendisini savunması zorlaşmış, fiilen ölüm sonucundan kurtulma imkânı elinden alınmış veya azalmış olmaktadır².

¹ Sulhi Dönmezer, *Kişilere Ve Mala Karşı Cürümler*, Beta Basım Yayım, 2001, s. 66.

² Çetin Arslan/ Bahattin Azizağaoğlu, *Yeni Türk Ceza Kanunu Şerhi*, Asil Yayın Dağıtım,

5237 sayılı TCK’da genel tehlike yaratmak ya da tehlikeli araçlar kullanılmak suretiyle kasten öldürme suçu düzenlenirken daha anlaşılır bir metin oluşturmuş, 765 sayılı Kanun’dan farklı olarak suçu nitelikli hale getiren vasıtalar soyut olarak değil kazuistik şekilde sayma yoluyla belirlenmiştir. Sayılan vasıtaların yorumla veya kıyas yapılarak artırılması mümkün değildir³. 765 sayılı TCK’dan farklı olarak kasten öldürmenin nükleer, biyolojik veya kimyasal silah gibi tehlikeli vasıtaların kullanılması suretiyle işlenmesi hali de suçun nitelikli hali olarak kabul edilmiş, genel tehlike yaratılmasının yanı sıra tehlikeli vasıtalar kullanılması da kanun metnine eklenerek kapsam genişletilmiştir⁴.

II. SUÇLA KORUNAN HUKUKSAL DEĞER

Suçla ihlal edilen menfaat bireylere, topluma veya kamuya ait olabileceğinden, korunan hukuksal değerler de bireysel, toplumsal veya kamusal nitelikte olabilirler. Kanun koyucu haksızlık teşkil eden eylemi suç olarak düzenlerken genel olarak toplumsal düzenin ve insan haklarının korunmasını amaçlamaktadır. Ancak her suçun konulmasında özel bir maksat da bulunmaktadır Başka bir ifadeyle devlete, topluma veya kişilere ait belirli hak ve menfaatlerin muhafaza edilmesi özel olarak amaçlanmaktadır⁵.

Genel olarak öldürme, bir insanın yaşamının sona erdirilmesi şeklinde tanımlanabilir⁶. Fail öldürme suçunu gerçekleştirerek bir insanın yaşamına son verdiğinden, kasten öldürme suçu, kişinin yaşam hakkına yönelmektedir. Kastan öldürme suçunda bir başkasının yaşamı ortadan kaldırılmak istendiğinden, korunan hukuksal değer bireysel olup, yaşam hakkıdır⁷. Ancak TCK m. 82/1-c’de düzenlenen suç işlendiğinde öldürme ile birlikte genel güvenliği tehlikeye sokma suçu da oluşmaktadır. Bu nedenle anılan suçla yaşam hakkı ile birlikte toplumsal düzen ve kamusal güvenlik de korunmakta olup, suçla korunan hukuksal değer, hem bireysel hem de toplumsaldır.

2004, s. 361.

³ Ersin Turan / Cengiz Otacı, *Genel Hükümlerle Bağlantılı Olarak Kasten İnsan Öldürme Suçları*, 2. Baskı, Adalet Yayınevi, 2016, s. 712.

⁴ Ahmet Gökçen / Murat Balcı, *Kasten Öldürme, Kasten Yaralama, Organ Ve Doku Ticareti Suçları*, 2. Baskı, Adalet Yayınevi, 2015, s. 159; Nur Centel / Hamide Zafer / Özlem Çakmut, *Kişilere Karşı İşlenen Suçlar Cilt I*, Beta Basım Yayın, 2011, s. 45.

⁵ Dönmezer, s. 2.

⁶ Kemal Esin, *Uygulamada Adam Öldürme Suçları*, Yetkin Yayınları, 1989, s. 9.

⁷ Dönmezer, s. 10.

TCK'nın "Topluma karşı suçlar" başlıklı kısmında m. 170'de düzenlenen genel güvenliği kasten tehlikeye sokulması suçu ile korunmak istenen hukuki yarar, insanların korku ve endişeye katılmadan huzurlu bir şekilde yaşamlarını idame ettirilmesi sağlamak ve kamu güvenliğini korumaktır⁸. Maddede anılan suçların ortak özelliği başkalarının hayatı, sağlığı veya malvarlığı yönünden zarar doğurabilecek derecede tehlikeli olmalarıdır⁹.

III. TİPİKLİK

Suçun ilk yapısal unsuru tipe uygunluktur¹⁰. Bir fiilin suç sayılabilmesi için kanunda tasrih edilmiş olması ve karşılığında bir ceza bulunması gerekmektedir¹¹. Suçun tanımı ile somut olay arasındaki ilişkiyi ifade eden tipiklik, fiilin, ceza kanununda bulunan bir suç tanımına uygun bulunup bulunmadığının tespiti ile ilgilidir¹². Başka bir ifadeyle, fiilin suç teşkil edip etmediğini anlamak için kanun metnine bakılacak, kanunda açıklık olması halinde suç teşkil edecektir¹³. Soyut suçu hukuki olarak ifade eden tipiklik, failin eyleminin kanundaki tanıma uygun olmasıdır. Fiil tipikse suç gerçekleşir, tipe uygun değilse suç olarak nitelendirilemez. Tipikliğin maddi ve manevi unsurları bulunmaktadır¹⁴.

A. Tipikliğin Maddi Unsurları

1. Suçun Konusu

Suçun konusu, tipe uygun fiilin üzerinde gerçekleştirildiği maddi şeydir¹⁵. Suçun doğrudan doğruya ihlal ettiği hukuki varlık veya menfaat ise hukuki konusunu oluşturur¹⁶. Suç teşkil eden fiilin ihlal ettiği hukuki değer

⁸ Arslan /Azizağaoğlu, s. 727.

⁹ Zeki Hafizoğulları / Muharrem Özen, *Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler Topluma Karşı Suçlar*, Us-A Yayıncılık, 2016, s. 8.

¹⁰ Veli Özer Özbek/ Koray Doğan / Pınar Bacaksız, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, Adalet Yayınevi, 2019, s. 208.

¹¹ M. Taner Taner, *Ceza Hukuku Umumi Kısım*, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, 1949, s. 131.

¹² Hamide Zafer, *Ceza Hukuku Genel Hükümler (Tek M.1-75)*, 4. Baskı, Beta Basım Yayım, 2015, s. 173-174.

¹³ Taner, s. 135.

¹⁴ Ahmet Gökçen / Murat Balcı / M. Emin Alşahin / Kerim Çakır, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, Adalet Yayınevi, 2017, s. 222-223.

¹⁵ Özbek/Doğan/Bacaksız, s. 211.

¹⁶ Zafer, s. 145-146.

ile tipikliğin maddi unsurunun oluşturan suçun konusu kavramları birbiriyle karıştırılmamalıdır. Suçun konusu, haksızlık teşkil eden fiil ile muhatap olan şahıs veya eşyanın fiziki, maddi yapısıdır¹⁷. Hukuki konu ise suçla korunan hukuksal menfaattir. Örneğin kasten öldürme suçunda ihlal edilen hukuksal değer kişinin yaşam hakkı olduğundan, suçun hukuki konusu yaşam hakkıdır. Anılan suçta tipikliğin maddi unsurunu oluşturan konu ise mağdur kişinin hayatı, başka bir ifadeyle fiziki olarak yaşayan bedenidir.

Suç teşkil eden fiilin gerçekleştirilmesiyle suçun konusuna zarar verilmekte veya tehlikeye maruz bırakılmaktadır. Bu çerçevede suçları "zarar" ve "tehlike" suçları olarak ikiye ayırmamız mümkündür. Haksızlık içeren fiilin gerçekleştirilmesi sonucunda suçun konusu üzerinde bir zarar meydana geliyorsa zarar suçu, bir zarar meydana getirme tehlikesi söz konusu ise tehlike suçu söz konusu olmaktadır¹⁸. Kasten öldürme suçu, konusu bakımından kişinin yaşamına son verdiğinden zarar suçudur. Bazı fiillerin gerçekleşmesiyle suçun konusu üzerinde zarar ile birlikte tehlike de oluşabilmektedir. TCK m. 82/1-c'de düzenlenen suçta kasten öldürmenin genel tehlike yaratmak ya da tehlikeli araçlar kullanılmak suretiyle işlenmesi söz konusu olduğundan, bu suç aynı zamanda tehlike suçu olarak da kabul edilmelidir. Kanun koyucu genel tehlike yaratmak veya tehlikeli araçlar kullanılmak suretiyle gerçekleştirilen öldürme suçunu, "Genel Tehlike Yaratma Suçları" kısmında değil de "Hayata Karşı Suçlar" bölümünde düzenleyerek yaşam hakkının korunmasına verdiği önemi ortaya koymaktadır.

2. Fail

TCK m. 37/1'de suçun kanuni tanımındaki fiili gerçekleştiren kişi olarak tanımlanan fail, haksızlık teşkil eden fiili gerçekleştiren gerçek kişidir¹⁹. Ceza sorumluluğu insanda bulunduğundan, suç faili ancak "insan" olabilir. Ancak sadece suçtan dolayı kendisine cezai sorumluluk yüklenmesi mümkün olan insanlar cezalandırılabilirler²⁰. Her suçun kural olarak en az bir aktif süjesi, başka bir ifadeyle faili bulunmalıdır²¹. TCK m. 81/1'de bir insanı kasten öldüren herhangi bir kişiden bahsedilip, fail bakımından bir özellik

¹⁷ İzzet Özgenç, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, Seçkin Yayıncılık, 2014, s. 206.

¹⁸ Özgenç, s. 207.

¹⁹ Mahmut Koca / İlhan Üzülmez, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, 11.Baskı, Adalet Yayınevi, 2014, s. 105.

²⁰ Taner, s. 293.

²¹ Zafer, s. 148.

aranmadığından kasten öldürme suçu, herkesin fail olabileceği genel bir suçtur. Anılan Kanun'un 82/1-c maddesinde düzenlenen öldürme suçu yönünden de TCK'da herhangi bir özellik aranmamıştır.

3. Mağdur

Her suçun faili olduğu gibi, mutlaka bir de mağduru bulunmaktadır. Suç mağduru, suça konu eylemin konusunun ait olduğu kişidir²². Suçun pasif süjesi kavramından da suç nedeniyle zarar gören şahıs veya suçun mağduru anlaşılır²³. Yaşam hakkına veya vücut bütünlüğüne yönelen eylemlerde suçun konusu, insan yaşamı veya vücut bütünlüğü olmakla birlikte suçun mağduru da kişinin kendisidir. Hırsızlık ve yağma gibi malvarlığına karşı işlenen suçlarda ise suçun konusu çalınan veya yağmalanan eşya iken suçun mağduru malvarlığı eksilen kişidir²⁴. Yargıtay'a göre mağdur ile suçtan zarar gören kavramları aynı şeyi ifade etmemektedir. Mağdur, suçun konusunun ait olduğu kişi olduğundan suç nedeniyle muhakkak zarar görmekte ise de suçtan zarar gören her zaman suçun mağduru olmayabilir²⁵. Bu çerçevede suçtan zarar gören kavramının, mağdur kavramından daha geniş değerlendirilmesi gerekmektedir. Kasten öldürme suçunda yaşam hakkı ihlal edilen kişi mağdur, yakın akrabaları ise suçtan zarar gören olarak kabul edilirler. Suçun tamamlanması, başka bir ifadeyle mağdurun ölmesi halinde, maktulün suçtan zarar gören yakınlarının davaya katılma hakları bulunmaktadır.

Suçun mağdurunu belirleyebilmek için öncelikle suçla ihlal edilen hukuki menfaatin belirlenmesi gerekmektedir. Bu bağlamda suç teşkil eden fiilin gerçekleşmesiyle menfaati ihlal edilen kişi, kişiler veya toplum, mağdur olarak kabul edilmelidir²⁶. Genel tehlike yaratılması veya tehlikeli vasıtalar kullanmak suretiyle kasten öldürme suçunda yaşam hakkı ile birlikte toplumun düzeni ve güvenliği de korunduğundan, suçun mağduru yaşam hakkı son bulan kişi ile birlikte tehlike altında bulunan toplum üyeleridir.

Yaşam hakkına yönelik koruma, doğumla birlikte başlayıp, ölümle sona ermekte olup²⁷ işlenen suç nedeniyle kişinin mağdur olabilmesi için fiilin

²² Özgenç, s. 209.

²³ Doğan Soyaslan, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, Yetkin Yayınları, 2012, s. 239.

²⁴ Hakan Hakeri, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, 17. Baskı, Adalet Yayınevi, 2014, s. 133.

²⁵ Yargıtay Ceza Genel Kurulu'nun 19.02.2013 tarih ve 2012/6-1490 E., 2013/59 K. sayılı ilamı.

²⁶ Zafer, s. 151.

²⁷ Hayat ölümle sona erdiğinden, ölmüş bir kişinin vücudu üzerinde gerçekleştirilen fiiller

gerçekleştirildiği sırada hayatta olması gerekmektedir²⁸. Bu nedenle yaşam hakkının ne zaman başladığı ve sona erdiği hususları önem arz etmektedir. Cenin, döllenmeden doğuma kadar geçen sürede ana rahminde bulunan, henüz yaşam hakkı kazanmamış bir varlıktır. 5237 sayılı TCK'nın 82/1-f maddesinde, gebe olduğu bilinen kadma karşı kasten gerçekleştirilen öldürme eylemi, suçun nitelikli hali olarak kabul edilerek korunmuş, bu çerçevede ceza kanunu kapsamında ceninin yaşam hakkı annenin yaşam hakkı ile birlikte değerlendirilmiştir²⁹. Yargıtay uygulaması da aynı doğrultuda gelişmiştir³⁰.

4. Fiil

Fiil, ceza hukukunda sınırlama fonksiyonunu yerine getiren, belli bir amaca matuf olarak gerçekleştirilen, kişinin iradesinin dışı vurulmasını gösteren insan davranışdır³¹. Suçun teşekkülü için öncelikle bir fiilin bulunması³² ve haksızlık teşkil eden bu fiilin insan davranışı olması³³ gerekmektedir. Başka bir ifadeyle, bir suçun mevcudiyeti için en önemli şart fiilin varlığıdır. Fiilin bulunmaması halinde tipikliğin diğer maddi unsurlarının ve manevi unsurunun varlığının bir önemi bulunmamaktadır³⁴.

Suçun hareket şeklinin tipte belirlenmiş olması halinde bağlı hareketli suç, neticenin herhangi bir şekilde gerçekleştirilebildiği durumlarda ise serbest hareketli suç söz konusudur. Kanun koyucu suç kalıbında sadece neticeyi tanımlamış ancak hareketi tanımlamaktan kaçınmış ise hareket şekilleri failin hayal gücü ile sınırlı olan bu suçlara serbest hareketli suç denir³⁵. Bu suçların temel şekli kanunda tanımlanırken hareketin icrası konusunda herhangi bir özelleştirmeye gidilmemektedir. Burada önemli olan hukuken tasvip

kasten öldürme suçunu oluşturmayacaktır. Erdal Yerdelen / Mehmet Beyhan Seçkin, "Tasarlayarak Öldürme Suçunda Özel Durumlar Ve Yargıtay Yorumu", *Ceza Hukuku Dergisi*, 11(32), 2016, s. 32.

²⁸ Esin, s. 9; Gökçen/Balcı/Alşahin/Çakır, s. 305.

²⁹ Mehmet Beyhan Seçkin, "Anayasa Mahkemesi Bireysel Başvuru Kararları Işığında, Yaşam Hakkından Kaynaklanan Kamu Gücü İhlallerinin Değerlendirilmesi", *Ankara Barosu Dergisi*, (2), 2016, s. ...

³⁰ Yargıtay 1. Ceza Dairesinin, 14.04.2014 Tarihli, 2013/4825 E. 2014/2412 K. sayılı ilamı.

³¹ Koca/Üzülmez, s. 80-81.

³² Taner, s. 259.

³³ Özgenç, s. 159.

³⁴ Gökçen/Balcı/Alşahin/Çakır, s. 231.

³⁵ Zafer, s. 186.

edilmeyen bir neticenin oluşumuna kasten sebebiyet vermektir. TCK m. 81/1'e göre "bir insanı kasten öldüren kişi müebbet hapis cezası ile cezalandırılır." Ölüm sonucunu doğurmaya elverişli her türlü fiil kasten öldürmenin hareketini oluşturabileceğinden, TCK m. 81/1'de düzenlenen öldürme suçu serbest hareketli bir suçtur³⁶. Serbest hareketle işlenebilen kasten öldürme fiilinin yangın, su baskını, tahrip, batırma veya bombalama ya da nükleer, biyolojik veya kimyasal silah kullanmak suretiyle işlenmesi durumunda suçun nitelikli hali söz konusu olacağından fiil, TCK m. 81/1 olarak nitelendirilmeyecektir.

Ceza normunda, suçu oluşturan birden fazla hareketin birbirinden bağımsız olarak gösterilmesi hali "seçimlik hareketli suç" olarak tanımlanır. Suçun oluşabilmesi için kanunda sayılan seçimlik hareketlerden birinin yapılması yeterlidir³⁷. TCK m. 82/1'in "c" bendinde düzenlenen nitelikli öldürme suçu da seçimlik hareketli bir suç olup, hangi hareketlerin suçu oluşturacağı kanun metninde sayılarak gösterilmiştir. Somut olayda birden fazla seçimlik hareketin birlikte gerçekleşmesi halinde de tek suç oluşacaktır. Anılan bentte sayılan seçimlik hareketleri iki grupta değerlendirmek mümkündür. Birinci grupta genel tehlike yaratan seçimlik hareketler, ikinci grupta ise tehlikeli araçlar ele alınacaktır.

a. Genel tehlike yaratan haller

TCK m. 82/1-c'nin metninde yer alan yangın, su baskını, tahrip, batırma veya bombalama fiilleri genel tehlike oluşturan hareketler olup bu hareketlere başvurularak kasten öldürme eylemi gerçekleştirildiğinde, eylem nitelikli hal olarak vasıflandırılacaktır. Öldürme eyleminin bu bende göre vasıflandırılabilmesi için sayılan vasıtalarla gerçekleştirilmesi gerekmektedir. "Vasıta" tabiri, alet, eşya, madde olarak değil de "hal, şekil, tarz" gibi geniş bir kavramı ifade etmektedir³⁸.

(1) Yangın

Türk Dil Kurumu (TDK) Türkçe sözlükte "zarara yol açan büyük ateş" yangın, "tutuşturmaya, bir şeyi bilerek yakmak" ise yangına vermek olarak tanımlanmıştır³⁹. Yanıcı maddenin uzaklaştırılmasına rağmen ateşe verilen ürünün tek başına yanmaya devam etmesi ve yakılan ateşin başka bir cismi

³⁶ Özgenç, s. 164.

³⁷ Özgenç, s. 166.

³⁸ Yargıtay Ceza Genel Kurulu'nun 07.12.1990 tarihli, 1990/1-546 E. 1990/406 K. sayılı ilamı.

³⁹ Türk Dil Kurumu Türkçe Sözlük, TDK Yayınları, 2011, s. 2520.

tutuşturmaya elverişli olması halinde de yangından söz edilir⁴⁰. Ancak yanıcı maddenin uzaklaştırılmasına rağmen temas ettiği cismin içten içe yanmaya devam etmesi ve bu şekilde çıkan yangında ölüm sonucunun oluşması halinde bu husus kastın belirlenmesinde dikkate alınmalı, failin doğrudan kastla ölüm sonucunu bilerek ve isteyerek gerçekleştirip gerçekleştirmediğine bakılmalıdır.

Kimyevi bir olay olan yangın, oksijen ile bir maddenin birleşmesi sonucu oluşur. Bir yangın çıkabilmesi için ısı, oksijen ve yanıcı madde üçlünün mevcudiyeti ve bunların uygun bir terkipte bulunması gerekir. Yangın üçgeni olarak adlandırılan bu üçlüden birisi mevcut olmazsa yangın olamaz. Yangın üçgeninin bileşenlerindeki değişiklikler yangının şiddetini belirler⁴¹. Yangının şiddeti somut olayın özelliklerine göre failin kastının yoğunluğunu gösterir. Ancak TCK m. 82/1-c bendinde doğrudan doğruya kişinin yakılarak öldürülmesi değil, yangın çıkartarak kişinin öldürülmesi nitelikli hal olarak düzenlenmiştir. Mağdurun veya maktulün bulunduğu yerin etrafının ve yattığı yatağın⁴², içinde bulunduğu otomobilin⁴³ veya ikamet ettiği evin⁴⁴ yakılması halinde TCK m. 82/1-c maddesinin uygulanması gerekmektedir. Kişinin doğrudan yakılarak öldürülmesinde ise duruma göre canavarca his ya da eziyet çektirme hali düşünülmelidir⁴⁵.

⁴⁰ Arslan/Azizağaoğlu, s. 727.

⁴¹ Hasan Çanakçıoğlu, "Yangın Emniyet Yolları Ve Yangın Emniyet Şeritleri", *İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi*, XX(1), 1970, s. 122-124.

⁴² Yargıtay 1. CD. 21.04.2014 tarih ve 2014/540 E., 2014/2574 K. sayılı kararı.

⁴³ Yargıtay 1. CD. 05.10.2011 tarih ve 2011/2708 E., 2011/5764 K. sayılı kararı.

⁴⁴ Yargıtay 1. CD, 13.05.2015 tarih ve 2014/1594 E., 2015/3134 K. sayılı kararı.

⁴⁵ "Sanık E... 'Un, Mağdur Hacı'ye Araba Satması Nedeniyle Alacaklı Olduğu, Alacağı Tamamını Alamadığı, İstediginde Mağdur Tarafından Kovulduğu, Olay Günü Sanığın, Mağdurun Dükkanına Pet Şişe İçerisinde Benzinle Geldiği, "Sizi Yakacağım" Diyerek Elindeki Benzini Mağdur Ha Ve O Sırada Mağdurun Misafiri Olan Mağdur Hü'in Üzerine Ve Dükkana Döktüğü, Elindeki Çakmağı Çaktığı, Benzinin Alev Aldığı, Mağdurların Yandığı, Sanığın Olay Yerinden Kaçtığı, Mağdurların Dükkan Dışına Çıkması Ve Çevredekilerin Çabaları İle Yangının Söndürüldüğü, Mağdur Ha'nin Yüz, Göğüs Ve Kollarında 1 Ve 2. Derece Yanıklar Oluşacak Ve Basit Tıbbi Müdahale İle Giderilemeyecek Şekilde, Mağdur Hü'in Vücut Yüzeyinin %20'sinde 2 Ve 3. Derece Yanıklar Oluşacak, Basit Tıbbi Müdahale İle Giderilemeyecek Ve Hayati Tehlike Meydana Gelecek Şekilde Yaralandığı Olayda; Eylemler Eziyet Çektirerek Öldürmeye Teşebbüs Suçunu Oluşturduğu Halde, Tck.Nun 82/1-B, 35, 29 Ve 62. Maddeleri Uyarınca Hüküm Kurulması Yerine, 81, 35, 29 Ve 62. Maddeleri İle Hüküm Kurulması". Yargıtay 1. CD, 11.12.2012 tarih ve 2012/4740 E., 2012/9326 K. sayılı kararı.

(2) Su baskını

“Seylap” olarak da adlandırılan “su baskını” sellerin veya eriyen kar sularının katılmasıyla kabaran akarsuların yataklarından taşarak çevreyi basmasıdır.⁴⁶ Su baskını da öldürme amacıyla yapılmalıdır. Bir hasmın öldürülmesi amacıyla su bendinin kapaklarının açılması ve suların bulunduğu alanı basması üzerine mağdurun ölmesi hali gibi⁴⁷. Kişinin suda boğularak öldürülmesi bu bent kapsamına girmez.

(3) Tahrip

Yıkma, kırıp dökme, harap etme, bozma anlamına gelen tahrip⁴⁸, bir insanın öldürülme vasıtası olamayacağından, tahrip suretiyle öldürme suçunu da bir insanın tahrip edilerek öldürülmesi olarak değil, bir binanın, işyerinin, geminin veya su aracının tahrip edilmesinin sonucu öldürülmesi olarak anlaşılması gerekmektedir. İnsan bedeninin harap edilerek kişinin kasten öldürülmesi hali ise şartları varsa eziyet çektirerek öldürme suçunu oluşturabilir.

765 sayılı TCK m. 450/6’da kasten adam öldürmenin “yangın, su baskını, gark gibi yedinci babın birinci faslında beyan olunan vasıtalar” ile işlenmesi hali nitelikli öldürme olarak kabul edilmiştir. Anılan Kanun’un yedinci babının birinci faslında m. 372’de düzenlenen “Bina ve Eşyayı Tahrip” suçunda bir kimsenin binaları veya eşyayı tamamen veya kısmen tahrip etmek maksadıyla, lağım, torpil veya sair kabilden mamulât veya infilâkı kabil bir şey koyarak veya patlatır ise kasten yangın çıkartma suçundan cezalandırılacağı, m. 377’de düzenlenen “Su Üstü Yapılarını Tahrip” suçunda ise gemilere yahut sair su yüzünde yüzen veya bulunan yapıları ateşe verip yakar veya her ne suretle olursa olsun kasten işlediği fiili ile bunlardan birinin batmasına sebep olursa ağır hapis cezası ile cezalandırılacağı hüküm altına alınmıştır.

(4) Batırma

Bir şeyin sıvı veya yumuşak bir maddenin içine gömülmesine yol açmak olarak tanımlanan “batırmak” işinin yapılmasına “batırma” denir⁴⁹. Batırma suretiyle öldürme, kişiyi doğrudan suya bastırarak suretiyle suda boğarak

⁴⁶ Türk Dil Kurumu Türkçe Sözlük, s. 2165.

⁴⁷ Dönmezer, s. 66.

⁴⁸ Türk Dil Kurumu Türkçe Sözlük, s. 2244.

⁴⁹ Türk Dil Kurumu Türkçe Sözlük, s. 283.

öldürmeyi değil, içinde bulunduğu gemi, sandal, tekne, kayık gibi suda yüzen vasıtanın batırılması suretiyle öldürmeyi anlatmaktadır⁵⁰. Örneğin gemi kaptanının ölümünü sağlamak için geminin teknesinde bir rahne açılması bu bent kapsamında değerlendirilmelidir⁵¹.

(5) Bombalama

Belli bir hedefe bomba atmak⁵² ya da patlatmak suretiyle öldürme suçunda, kullanılan bombanın tahrip gücü ve bombalanan yerin niteliğine göre, çoğu defa kastedilenden başka kişilerinde ölmesi, yaralanması muhakkaktır⁵³. Yargıtay uygulamasında mayın patlaması sonucu meydana gelen ölümler de bombalama suretiyle öldürme olarak değerlendirilmektedir⁵⁴.

b. Tehlikeli araçlar

İnsanlık tarihi boyunca devletler ve toplumlar, diğer devletler veya toplumlar üzerinde üstünlük sağlamak amacıyla zamanın teknolojik olanaklarını kullanmışlardır. 20. yüzyıla kadar savaşlarda patlayıcı madde bazlı silahlar kullanılırken, son yüzyıl içinde kimya, fizik ve mikrobiyoloji alanındaki hızlı ilerlemeye bağlı olarak nükleer, biyolojik ve kimyasal silahlar geliştirilmiştir. Kitle imha silahları olarak geliştirilen bu silahlardan sadece birisi dahi yüksek patlama gücüne sahip yüzlerce, hatta binlerce konvansiyonel patlayıcı bazlı silahtan daha fazla tahrip gücüne sahip olabilir⁵⁵.

Nükleer, kimyasal ya da biyolojik silahlar; belirli bir kişi ya da kişileri öldürmekten ziyade belirli kitleleri imha amacıyla kullanılan silahlardır. Bu

⁵⁰ Gökçen/Balcı, s. 160 ve devamı.

⁵¹ Dönmezer, s. 66.

⁵² Türk Dil Kurumu Türkçe Sözlük, s. 376.

⁵³ Yargıtay 16. CD, 23.12.2015 tarih ve 2015/4551 E., 2015/5031 K. sayılı kararında, “Olay Yeri Krokisi, Mağdur İfadeleri Ve Tüm Dosya Kapsamına Göre; Katılan-Mağdurlar H... D..., Ş... G..., M... T... Ve A... G...’ün Yakınında Patlayan Savunma Tipi El Bombasının Etki Mesafesi Göz Önünde Bulundurularak Kişilerin Ölüm Veya Yaralanmalarına Neden Olup Olmayacağı Mahkemece Re’Sen Seçilecek Uzman Bilirkişi Görüşü Alındıktan Sonra Anılan Mağdurlar Yönünden Sanıkların Hukuki Durumlarının Tespit Edilmesi Gerekirken, Yazılı Şekilde Beraatlerine Karar Verilmesi” gerekçesiyle yerel mahkemece kurulan beraat hükümlerinin bozulmasına karar vermiş, bombanın etkisinin kastedilenden başkalarının ölmesi veya yaralanmasına neden olması halinde zarar gören tüm mağdurlar yönünden mahkûmiyet kararı verilmesi gerektiğini belirtmiştir.

⁵⁴ Yargıtay 16. CD, 08.09.2015 tarih ve 2015/4778 E., 2015/2339 K. sayılı kararı.

⁵⁵ Selçuk Kılıç, “Biyolojik Silahlar Ve Biyoterörizm”, *Türk Hijyen Ve Deneysel Biyoloji Dergisi*, No 1-2-3, 63, 2006, s. 1.

silahların kitle imha aracı olarak kullanılmasında, soykırım ya da insanlığa karşı suç öncelikli olarak düşünülmelidir. Fail, nükleer, kimyasal ya da biyolojik silah kullanarak kasten öldürme fiilini gerçekleştirirse TCK m. 82/1-c de düzenlenen nitelikli halden sorumlu tutulacaktır. Kanun koyucu, anılan silahların niteliklerinden kaynaklanan tehlikeyi dikkate alarak bu silahların aracı kullanılarak gerçekleşen öldürme eylemini nitelikli hal olarak kabul etmektedir.

Bentte sayılan nükleer, kimyasal ya da biyolojik silahların tanımı veya nitelikleri kanunun metninde veya gerekçesinde tarif edilmediğinden, bilimsel görüşler dikkate alınarak hangi silahların TCK m. 82/1-c kapsamında değerlendirilmesi gerektiği belirlenmelidir. Anılan silahlarla öldürme fiilinin gerçekleştirilmesi halinde somut olayın özellikleri değerlendirilerek kullanılan silahların nükleer, biyolojik veya kimyasal silah olarak kabul edilip edilemeyeceği yönünde yargılama makamları tarafından bilirkişiye başvurulmak suretiyle bilimsel görüş alınması kanaatimizce yerinde olacaktır.

(1) Nükleer silah

İkinci Dünya Savaşında Hiroşima ve Nagazaki üzerinde test edilen nükleer silahlar, Three Mile Island, Çernobil ve Fukuşima'da nükleer enerji santrallerinde meydana gelen kazalar ile birlikte yeniden tartışmaya açılmış, nükleer silahların genel güvenliği en üst düzeyde tehlikeye soktuğu gerçeği görülmüştür. Anılan olaylar açıkça göstermektedir ki nükleer silah kullanılmasında sadece hedef olanlar değil, silahın kullanıldığı coğrafyada yaşayan tüm canlılar etkilenmektedir⁵⁶.

Bireysel üstünlükten ziyade askeri üstünlük aracı olarak kullanılan nükleer silahlar, atomların parçalanması ve birleşmesi sonucunda ortaya çıkan çok yüksek miktardaki nükleer enerjiden yararlanılarak üretilmektedir⁵⁷. Başka bir ifadeyle atom çekirdeğinin füzyon, fizyon ya da her ikisinin karışımıyla oluşan bir kimyasal reaksiyon ile enerji açığa çıkarması neticesinde oluşan patlamayı yaratan her türlü silaha nükleer silah adı verilir⁵⁸. Nükleer gücün silaha dönüştürülmesi sonucu oluşturulan atom bombası ve hidrojen bombası gibi bir silahın kullanılması, hem patlama hem de radyasyon yaymak suretiyle

⁵⁶ Said Vakkas Gözlügöl, "Nükleer Korku Gölgesinde Uluslararası Barış Ve Güvenlik", *Ankara Barosu Dergisi*, (2), 2013, s. 242.

⁵⁷ Gözlügöl, s. 229.

⁵⁸ Turan/Otacı, s. 714.

canlıların ölümüne neden olmakta, çevreyi ve tüm biyolojik hayatı yok etmektedir⁵⁹.

(2) Biyolojik silah

Doğal nedenlerle ortaya çıkabilen bulaşıcı hastalıklar, biyolojik silahlar gibi vasıtalar kullanılarak dış etkenlerin müdahalesi ile de oluşabilir. Ancak biyolojik silahlar vasıtasıyla bulaşıcı hastalığa sebebiyet vermek bireysel olmaktan ziyade kitlelere zarar vermek veya askeri operasyonlarda kullanılmak suretiyle karşımıza çıkmaktadır. M.Ö. 6. yüzyılda Asyalılar, düşmanların su kaynağına hastalıklı çavdar tanesi katmışlar, M.Ö. 300 yıllarından itibaren Eski Yunan'da başlayan su kaynaklarına ölü insan veya hayvan leşi atılması uygulaması birçok ordu tarafından uzun yıllar savaş yöntemi olmuştur. Sonraki dönemlerde çeşitli bitkilerden ve hayvanlardan elde edilen toksinler mızrak ve okların üzerine sürerek insan öldürmek amacıyla kullanmıştır. Orta çağ savaşlarında çiçek ve veba hastalığı nedeniyle ölmüş kişilerin cesetlerinin kuşatılmış şehirlere mancılıkla atılması, yeni çağda Avrupalıların, Kuzey Amerika'da yaşayan Kızılderili yerlilere, çiçek veya kızamıktan ölmüş kişilere ait battaniyeleri satarak katliam yapmaları biyolojik silah olarak başvuru yöntemleri olmuştur⁶⁰.

Zararlı etkiler oluşturmak amacıyla diğer canlılar üzerinde kullanılan bulaşıcı araçlara biyolojik silah denir. Bu tanım biyolojik silah olarak üretilen toksinler ve zehirler ile birlikte biyolojik silah olarak kullanılacak bakteri, virüs ve mantar gibi yaşayan mikroorganizmaları da kapsamaktadır⁶¹. Etkilerinin giderek artan ve kalıcı özellik göstermesi, daha geniş kitlelere etki potansiyeline sahip olması, daha kolay ve ucuz elde edilebilmesi gibi özellikleri nedeniyle kimyasal ve nükleer silahlardan ayrılan biyolojik silahların anılan silahlardan en önemli farkı çeşitliliğidir. Bulaşıcılığı yüksek, hızlı ve kolay üretilen, aşı ve tedavisi kullanıcı tarafından kendi yandaşlarına kolaylıkla uygulanabilen hemen hemen tüm mikroorganizmalar biyolojik saldırı amacıyla kullanılabilir⁶².

Biyolojik ajanların enfektive, virülans, toksisite, patojenite ve stabilite

⁵⁹ Gözlügöl, s. 229.

⁶⁰ İ. Hamit Hancı / Çağlar Özdemir / Arif Bozbıyık / Ayşim Tuğ, "Biyolojik Silahlar: Etkileri, Korunma Yöntemleri", *Sürekli Tıp Dergisi*, 10(9), s. 331.

⁶¹ Hancı/Özdemir/Bozbıyık/Tuğ, s. 330.

⁶² Kılıç, s. 2.

gibi bazı özellikleri ajanın kullanım potansiyelini ve yapılan biyolojik silahın gücünü belirler. Biyolojik ajanlar uygun ortamda etkilerini katlayarak vücutta uzun süre kalabilirler. Biyolojik organizmanın çok küçük bir örneği bile uygun koşullarda kimyasal silahlardan çok daha ölümcül olabilir. Örneğin, bacillus antraksis basilinin yol açtığı şarbon hastalığında solunum yoluyla havadan alınan dayanıklı sporlar akciğerler içinde açılarak çoğalmakta, başlangıçta soğuk algınlığı belirtileri ile kuluçka devresini geçirerek kısa sürede öldürücü tablolar ile karşımıza çıkmaktadır. Diğer taraftan botulinum toksinin bir kimyasal ajan olan sarinden üç milyon kez daha etkili olduğu belirtilmektedir. Botulinum toksinine maruz kalan kişilerde farklı derecelerde kas felci gelişmekle birlikte, olguların %60'ı ölümlerle sonuçlanmaktadır⁶³.

(3) Kimyasal silah

Birleşmiş Milletler Genel Sekreterliği tarafından 1969 yılında yayınlanan “Kimyasal ve Bakteriyolojik Silahlar ve Bu Silahların Etkileri” konulu raporda kimyasal silahlar, toksik etkileri nedeniyle tüm canlılar üzerinde kullanılan, insanlar ve hayvanlarda ölüme, geçici veya kalıcı yaralanmalara yol açan her türlü katı, sıvı, gaz halindeki kimyasal maddeler olarak tanımlanmıştır. 14.12.2006 tarihli 5564 sayılı Kimyasal Silahların Geliştirilmesi, Üretimi, Stoklanması ve Kullanımının Yasaklanması Hakkında Kanun⁶⁴’un “Tanımlar” başlıklı 2/1 maddesinin “b” bendine göre kimyasal silah; “*toksik kimyasal maddeler ve bunların prekürsörlerini; toksik kimyasal maddelerin, savaş gereçleri ve aygıtlarının kullanımı sonucunda ortaya çıkacak olan zehirleyici nitelikleri yoluyla ölüme veya başka bir hasara yol açmak üzere özel olarak tasarımı yapılmış olan herhangi bir cihazı, aparatı veya düzeneği; bu savaş gereçleri ve aygıtlarının kullanımıyla doğrudan doğruya ilişkili bir biçimde kullanılmak üzere özel olarak tasarımı yapılmış olan herhangi bir cihazı, aparatı veya düzeneği*” ifade eder. Kimya bilimindeki ilerlemeler ve teknolojiye gelişmeler ile her yıl biyolojik aktivitesi olan birçok yeni bileşen sentezlenmektedir. Bu bileşiklerden bazıları kimyasal savaş ajanı veya silah olarak kullanılabilir. Kimyasal silahların, konvansiyonel silahların yanı sıra öldürme, yaralama, savaş sırasında karşı tarafı güçsüz bırakma ve kapasite düşürme gibi birçok nedenle kullanıldığı görülmektedir⁶⁵.

⁶³ Hancı/Özdemir/Bozbıyık/Tuğ, s. 330-331.

⁶⁴ 21.12.2006 tarih ve 26383 sayılı Resmi Gazete

⁶⁵ Pınar Erkekoğlu, “Kimyasal Silah Ajanları: Tarihçeleri, Toksisiteleri, Saptanmaları Ve Hazırlıklı Olma”, *Hacettepe University Journal Of The Faculty Of Pharmacy*, 38(1), 2018, s. 24-25.

20. yüzyılda kullanılan veya askeri malzemeler içinde yer alan kimyasallar, taciz maddeleri ve yaralayıcı maddeler olarak ikiye ayrılırlar. Göz yaşırtıcı gazlar veya hapsirtici gazlar olarak karşımıza çıkan taciz maddeleri sınırlı etkiye sahip olsalar da hasım tarafın etkinliğini azaltarak onları maske ve koruyucu elbise gibi ekipmanları kullanmaya sevk eden, koruyucu ekipmanları olmayan kuvvetleri ise alandan uzaklaştırmaya yarayan maddelerdir. Bu maddelerin etkileri çoğunlukla kısa zaman içerisinde kaybolmakla birlikte yüksek oranda maruz kalmaya bağlı olarak yaralanmalara ve ölümlere yol açabilmektedirler. Yaralayıcı maddeler ise öldürme veya ciddi yaralama amacıyla kullanılan maddelerdir. Sınır gazı (sarin, tabun, soman vb.), fosjen gibi akciğer iritanları veya hardal gazı türlerinde birkaç dakika içinde ölüm sonucu görülebilir. Bu tür gazlar kullanıldığında ölüm sonucu gerçekleşme dahi ciddi yaralanmaların yanı sıra kronik bronşit veya kanser gibi kalıcı hastalıklara yakalanma riski artmaktadır⁶⁶.

5. Netice

Tipikliğin maddi unsurlarından birisi de neticedir. Netice fiilin bir alt unsurunu değil, fiilden bağımsız olarak suçun maddi unsurlarından birini oluşturur⁶⁷. İnsanın iradi davranışının dış dünyada meydana getirdiği değişikliğe netice adı verilir. Netice bakımından suçlar, neticeli suçlar ve sırf hareket suçları şeklinde ikiye ayrılmaktadır. Hakaret, konut dokunulmazlığını ihlal gibi suçlar sırf hareket suçu olarak değerlendirilirken, kasten öldürme suçu neticeli suç olarak kabul edilmektedir⁶⁸.

TCK m. 82/1’in “c” bendinde düzenlenen yangın, su baskını, tahrip, batırma veya bombalama ya da nükleer, biyolojik veya kimyasal silah kullanmak suretiyle kasten öldürme neticeli bir suçtur. Anılan suçta kanuni tipte gerçekleşen hareket ile birlikte ölüm neticesinin gerçekleşmesi de gerekmektedir. Öldürme suçunda netice, mağdurun ölmesi olduğundan, ölüm ile suçun maddi unsuru gerçekleşmektedir.

6. Nedensellik Bağı ve Objektif İsnadiyet

Ceza normunun tipik tanımında fiilin icrasının yanı sıra bir neticenin gerçekleşmesinin gerektiği suçlarda, bu netice ile icra edilen fiil arasında

⁶⁶ Salih Karataş, “Uluslararası Hukukta Silahsızlanma Ve Kimyasal Silahların Yasaklanması Örgütü”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 2014, s. 62-63.

⁶⁷ Özgenç, s. 170.

⁶⁸ Gökçen/Balcı/Alşahin/Çakır, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, s. 269-271.

nedensellik bağının bulunması lazımdır. Başka bir ifadeyle, neticeli suçlarda, failin fiili ile meydana gelen netice arasında nedensellik bağının bulunması gerekmektedir. Nedensellik (illiyet) bağı, failin, haksız hareketi ile netice arasındaki sebep-sonuç ilişkisidir. Nedensellik bağı ile fail ile icra edilen fiille gerçekleşen netice arasında objektif bir ilişki kurulmaktadır⁶⁹.

Sırf hareket suçlarında hareketin gerçekleşmesiyle suç oluştuğundan, hareket ile netice arasında nedensellik bağının araştırılmasına lüzum bulunmamaktadır. Neticeli suçlarda ise sadece hareketin varlığı ve neticenin gerçekleşmesi yeterli olmayıp, hareket ile netice arasında belli bir bağın bulunması gerekmektedir⁷⁰. Fiil ile netice arasında böyle bir ilişki bulunmuyorsa, başka bir ifadeyle netice failin hareketinden meydana gelmemişse neticenin faile yüklenebilmesi mümkün olmayacaktır⁷¹.

Hayatın olağan akışında yaşanan birçok öldürme olayında neticenin tek bir nedeninin bulunması sık rastlanan bir durumdur. Neticenin tek sebebinin bulunduğu bu gibi hallerde nedensellik bağının kurulması zorluk arz etmez. Ancak ölüm neticesini doğuran sebeplerin çokluğu halinde, bunların hangisiyle ölüm neticesi arasında nedensellik bağının kurulması ve hangi fiilin ölüme neden olduğu hususu büyük önem arz etmektedir⁷².

Hareket ile netice arasında nedensellik bağının bulunması faili bu neticeden sorumlu tutmak için yeterli olmayıp, neticenin faile objektif olarak isnat edilebilir olması da gerekmektedir. Bu isnadiyetin belirlenmesi hukuki bir değerlendirmeye dayanır⁷³. Neticenin faile objektif olarak isnat edilebilmesi için nedensellik bağının yanı sıra her türlü hayat tecrübesinin dışında kalan atipik bir gelişme olmadan netice faile yüklenebilmeli, fail öldürmeye yol açan olayın gelişimine engel olabilmeli, fail tarafından yaratılan tehlike tipte öngörülen netice içinde gerçekleşmiş olmalı, netice normun koruma alanı dışında olmamalıdır⁷⁴. Örneğin, fail öldürmek kastıyla mağdura ateş eder, omzundan isabet alan ve hayati tehlike geçirmeyecek şekilde yaralanan mağdur hastaneye kaldırılır, hastanede çıkan yangın nedeniyle oluşan dumandan zehirlenerek ölür. Bu olayda failin mağduru yaralaması ile ölümü

⁶⁹ Özgenç, s. 171.

⁷⁰ Koca/Üzülmez, *Genel Hükümler*, s. 121.

⁷¹ Gökçen/Balcı/Alşahin/Çakır, s. 272.

⁷² Gökçen/Balcı/Alşahin/Çakır, s. 272.

⁷³ Koca/Üzülmez, *Genel Hükümler*, s.121.

⁷⁴ Özbek/Doğan/Bacaksız, s. 240-252.

arasında nedensellik ilişkisi bulunmasına rağmen, mağdurun ölümü faile objektif olarak isnat edilemez. Somut örnekte fail, hastanede çıkan yangın sonucu öldürme suçundan değil, kendisine objektif olarak isnat edilebilecek eylemden sorumlu tutulacak. Kasten öldürmeye teşebbüs suçundan TCK m. 81/1 ve 35/2. maddeleri uyarınca cezalandırılacaktır. Burada önemli olan failin işlediği fiil ile ölüm neticesini meydana getirme riskini yükseltmiş olması ve riskin buna bağlı olarak gerçekleşmiş bulunmasıdır. Fail işlediği fiil ile ölüm tehlikesine yol açmış olmakla birlikte, ölüm, bu tehlikenin olağan sonucu olarak değil de bir başka fiile bağlı olarak ortaya çıkmışsa meydana gelen netice faile objektif olarak isnat edilemeyecektir⁷⁵.

B. Tipikliğin Manevi Unsuru

1. Genel Olarak

Tipikliğin manevi unsuru, işlenen fiil ile kişi arasındaki manevi ilişkiyi ifade etmektedir. Bu ilişki tesis edilmeden gerçekleştiren davranış fiil niteliği taşımayacağından, suçun manevi unsuru oluşmayacaktır⁷⁶. Kasten öldürme suçunun gerek basit halinin gerekse nitelikli hallerinin manevi unsuru kasttır. TCK m. 21/1'e göre doğrudan kast, öngörülen ve suç teşkil eden fiili gerçekleştirmeye yönelik irade olup, kanunda suç olarak tanımlanmış eylemin bilerek ve istenerek gerçekleştirilmesi ile oluşur. Kasten öldürme suçu doğrudan kastla işlenebileceği gibi TCK m. 21/2'de düzenlenen olası kastla da işlenebilir.

Yargıtay Ceza Genel Kurulunun istikrar kazanan içtihatlarına göre⁷⁷, fail hareketinin kanuni tipi gerçekleştireceğini bilmesi ve istemesi halinde doğrudan kastla hareket etmiş olacak, buna karşın işlemiş olduğu fiilin muhtemel bazı neticeleri meydana getirebileceğini öngörmesine ve bu neticelerin gerçekleşmesini mümkün olarak tasavvur etmesine rağmen muhtemel neticeyi kabullenerek fiili işlemesi halinde olası kast söz konusu olacaktır. Fail, böyle bir durumda muhakkak değil ama, büyük bir ihtimalle gerçekleşecek olan neticenin meydana gelmesini kabullenmekte⁷⁸, “olursa

⁷⁵ Erdal Yerdelen / Mehmet Beyhan Seçkin, “Canavarca Hisle Öldürme”, *Ceza Hukuku Dergisi*, 15(44), 2020, s.789-830.

⁷⁶ Özgenç, S. 227.

⁷⁷ Yargıtay Ceza Genel Kurulu'nun 10.05.2016 tarihli ve 200-250, 31.03.2015 tarihli ve 619-80, 23.09.2014 tarihli ve 314-389, 07.06.2011 tarihli ve 54-120, 06.07.2010 tarihli ve 51- 162 sayılı ilamları.

⁷⁸ Tck M. 21/2'de “Öngörmesine rağmen, fiili işlemesi” şeklinde tanımlanıp başkaca ayırıcı

olsun” düşüncesi ile göze almakta ve neticenin gerçekleşmemesi için herhangi bir çaba göstermemektedir.

Kast ile olası kast arasındaki ilişkiyi kısaca özetlemek gerekirse; gerçekleşmesi muhakkak görünen neticenin failce bilinmesi ve istenmesi halinde doğrudan kast, öngörülen muhtemel neticenin meydana gelmesine kayıtsız kalınması durumunda olası kast söz konusu olacaktır⁷⁹. Örneğin, fail, maktulü öldürmek amacıyla onun bulunduğu işyerinde yangın çıkartırsa gerçekleşmesi muhakkak olan ölüm sonucundan doğrudan kastla sorumlu tutulacak, tehdit veya mala zarar verme kastıyla husumet beslediği şahsın işyerinde yangın çıkarması halinde ise gerçekleşmesi muhtemel olan ölüm veya yaralama sonucundan olası kastla sorumlu tutulacaktır.

Olası kast ile doğrudan kast arasındaki farkı ortaya koyan en belirgin unsur, doğrudan kasttaki bilme ve isteme unsurudur. Yine failin hareketiyle hedeflediği doğrudan neticelerle birlikte, hareketin zorunlu veya kaçınılmaz olarak ortaya çıkan sonuçları da açıkça istenmese dahi doğrudan kastın kapsamı içinde değerlendirilmelidir. Belli bir sonucun gerçekleşmesine yönelik hareketin, günlük hayat tecrübelerine göre diğer bir kısım neticeleri de doğurması muhakkak ise, failin bu sonuçlar açısından da doğrudan kastla hareket ettiği kabul edilmelidir. Örneğin hidroelektirik barajının tüm kapaklarını açan ve su baskınına sebep olan failin eylemi TCK m. 170’e göre genel güvenliği kasten tehlikeye sokma suçunu oluşturacaktır. Su baskını nedeniyle birçok kişinin ölümü muhtemel değil muhakkak ise eylemi gerçekleştiren fail gerçekleşen tüm ölümlerden sorumlu olacak, her bir maktul için ayrı ayrı TCK m. 82-1-c gereğince cezalandırılacaktır.

2. Nitelikli Hal Olarak; Yangın, Su Baskını, Tahrip, Batırma Veya Bombalama Ya Da Nükleer, Biyolojik Veya Kimyasal Silah Kullanmak Suretiyle Kasten Öldürme

5237 sayılı TCK’da kasten öldürme suçunun yangın, su baskını, tahrip, batırma veya bombalama ya da nükleer, biyolojik veya kimyasal silah kullanmak suretiyle işlenmesi suçun nitelikli hali olarak kabul edilmiştir. TCK

m. 82/1-c’nin uygulanabilmesi için failin kastının öldürmeye ilişkin olması ve bentte belirtilen genel tehlike yaratan eylemlerin veya tehlikeli vasıtaların bir insanın öldürülmesine yönelik olarak kullanılması gerekmektedir⁸⁰. Sayılan vasıtalardan neyin anlaşılması gerektiği, kanunda veya gerekçesinde tanımlanmamış, vasıtaların izahı doktrin ve uygulamaya bırakılmıştır.

5237 sayılı Kanunun gerekçesine göre, başlı başına bir suç olarak düzenlenen “genel tehlikeye sebebiyet verme” suçunun oluşabilmesi için ölüm veya yaralanma ya da malvarlığına zarar verme gibi bir neticenin meydana gelmesi gerekmektedir. Kasten öldürme suçunun genel tehlike yaratmak suretiyle işlenmesi halinde ise hem genel tehlike yaratma suçu hem de kasten öldürme suçu birlikte gerçekleşmiş olmaktadır. Bu durumda bir diğerinin nitelikli hali olan bileşik suç ortaya çıkmaktadır.

TCK m. 82’nin “c” bendinin uygulanabilmesi için bentte sayılan genel tehlike oluşturan fiillerin veya tehlikeli vasıtaların bir kimsenin öldürülmesine yönelik olarak kullanılması gerekir. Başka bir ifadeyle failin kastının öldürmeye yönelik olması lazımdır. Seçilen vasıtalar kullanılarak gerçekleştirilen fiillerle başkasının yaşamına son vermek amaçlanmamasına rağmen bu zararlı netice yine de meydana gelmişse, oluşan netice bakımından failin kastına veya taksirine göre kasten öldürme veya taksirle öldürme suçundan sorumluluğu doğacaktır⁸¹. Failin, suçun kanuni tanımındaki unsurların gerçekleşebileceğini öngörmesine rağmen sonucu kabullenerek fiili işlemesi halinde olası kast vardır. Kastın tespiti açısından failin fiili gerçekleştirirken, başka bir ifadeyle yangın çıkartırken veya gemiyi batırırken amacının veya saikinin bir önemi bulunmamaktadır. Kast açısından önemli olan, fiil gerçekleştirilirken ölüm neticesinin açıkça istenmese de kabullenilmiş, göze alınmış, buna razı olunmuş olmasıdır. Böyle bir durumda failin olası kastla TCK m. 82/1-c’den sorumlu tutulması gerekmektedir. Örneğin, işyeri sahibine gözdağı vermek için gece vakti işyerinde yangın çıkartan fail, işyerinden bulunan gece bekçisinin ölümüne neden olursa ölümü istemediğinden doğrudan kastla sorumlu tutulamayacaktır. Ancak sonucu öngörmesine rağmen olursa olsun düşüncesiyle fiili gerçekleştirdiğinden kabullendiği, muhtemel ölüm sonucundan olası kastla sorumlu tutulacaktır.

Bentte düzenlenen genel tehlike doğuran fiiller gerçekleştirildiğinde veya

unsura yer verilmeyen olası kast kurumunda kanun koyucu madde metninde yer vermediği “kabullenme” ölçüsünü maddenin gerekçesinde; “olası kast halinde suçun kanuni tanımında yer alan unsurlardan birinin somut olayda gerçekleşeceği öngörülmesine rağmen, kişi fiili işlemektedir, diğer bir deyişle, fail unsurların meydana gelmesini kabullenmektedir.” şeklinde açıklamak suretiyle, olası kastı bilinçli taksirden ayıracak kıstası ortaya koymuştur.

⁷⁹ Yargıtay Ceza Genel Kurulu’nun 05.02.2019 tarihli ve 310-62 sayılı ilamı.

⁸⁰ Mahmut Koca / İlhan Üzülmez, *Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler*, Adalet Yayınevi, 2013, s. 62.

⁸¹ Koca/Üzülmez, *Özel Hükümler*, s.62.

tehlikeli vasıtalar kullanıldığında ölüm sonucunun muhtemel değil muhakkak olması durumunda ise fail TCK m. 21/1'e göre öldürmeden doğrudan kastla sorumlu tutulmalıdır. Failin, ahşap bir kulübenin içinde maktul ile birlikte yaşayan insanlar olduğunu bilmesine rağmen kulübenin tüm cephelerine tutuşturucu benzin türevi yanıcı madde döküp ateşe vermesi halinde, ölüm sonucu muhtemel değil muhakkak olacağından, kulübenin içinde ölenlerin tamamından ayrı ayrı TCK m. 21/1 delaletiyle aynı Kanun'un 82/1-c uyarınca cezalandırılması gerekmektedir. Yargıtay uygulaması da bu yönde gelişmiştir.

IV. HUKUKA AYKIRILIK UNSURU

Hukuka aykırılık, suçun oluşması için aranan koşullardan birisi olup haksızlığın genel bir unsurudur. Suçun oluşması hukuka aykırılığın gerçekleşmesine bağlı olup tipe uygun olan failin hukuka aykırı olduğu da karine olarak kabul edilmektedir⁸². Tipikliğin unsurlarından biri olmamakla birlikte suçun oluşabilmesi için eylemin hukuka aykırı olmasında zorunluluk bulunmaktadır. Gerçekleşen bir öldürme eyleminde hukuka uygunluk nedeninin bulunması halinde hukuka aykırılık unsuru ortadan kalkacağından, eylem suç olarak vasıflandırılmayacak, başka bir ifadeyle meşru sayılan eylem suç teşkil etmeyecektir. Bu nedenle, tipiklik unsurlarının varlığı belirlendikten sonra, her olayda öncelikle hukuka uygunluk nedenlerinin bulunup bulunmadığı tespit edilmelidir.

TCK m. 82/1'in "c" bendinde düzenlenen nitelikli öldürme suçunun oluşması da öldürme fiilinin hukuka aykırı olmasına bağlıdır. Gerçekleştirilen öldürme fiili bakımından kanun emrini yerine getirme (TCK m. 24/1), hukuka uygun emrin ifası (TCK m. 24/2), meşru savunma (TCK m. 25/1), hakkın kullanılması (TCK m. 26/1) ve ilgilinin rızası (TCK m. 26/2) ortaya çıktığında, olayda hukuka aykırılıktan söz edilemeyeceği için eylem suç teşkil etmeyecektir.

V. BU NİTELİKLİ HALE İLİŞKİN ÖZEL DURUMLAR

A. Teşebbüs

TCK m. 82/1-c maddesinde düzenlenen öldürme suçu neticeli suç olarak değerlendirildiğinden, teşebbüs gerek icra hareketlerinin yarıda kalması gerekse icra hareketleri tamamlanıp neticenin gerçekleşmemesi şeklinde

⁸² Gökçen /Balcı/Alşahin /Çakır, s. 223.

ortaya çıkabilir⁸³. Fail, işlemek istediği suçun icra hareketlerine başladıktan sonra elinde olmayan nedenlerle neticeyi gerçekleştirmediyse eylemi teşebbüs aşamasında kalmıştır. Genel tehlike yaratmak veya tehlikeli vasıtalar kullanmak suretiyle öldürme suçu teşebbüse elverişli suçlardandır. Suç, mağdurun ölmesiyle tamamlanacağından, fail tarafından öldürme kastıyla elverişli hareket yapıldığı halde ölümün gerçekleşmemesi halinde öldürme suçuna teşebbüs söz konusu olacaktır⁸⁴. Burada suçun icra hareketinin ne zaman başladığı hususu büyük önem arz etmektedir. Örneğin mağdurun yaşadığı kulübeyi yakarak onu öldürmeye karar veren failin yangın çıkartmak için bir bidon benzin satın almasına rağmen mağduru öldürmekten vazgeçmesi halinde fiilin icra hareketi başlamış mıdır? Fiilinin icra hareketinin başladığı kabul edilirse TCK m. 82/1-c maddesinde düzenlenen suçun oluştuğu kabul edilecek ancak icra hareketinin yarıda kalması nedeniyle teşebbüs hükümlerinin uygulanması gerekecektir. Kanaatimizce anılan örnekte, failin mağdurun yaşadığı kulübeyi yakmak için bir bidon benzin temin etmesi fiilin icrasını kolaylaştıracak hazırlık hareketi olup fiilin icra hareketi henüz başlamamıştır. Bu nedenle failin eylemi suç oluşturmamaktadır.

Biyolojik silahlar ölümcül sonuçlar elde edebilmek amacıyla üretilebileceği gibi kapasite düşürücü olarak da kullanılabilirler⁸⁵. Biyolojik silahın kapasite düşürücü olarak kullanılması halinde failin cezai sorumluluğunu belirleyebilmek için silahın öldürmeye elverişli olarak kullanılıp kullanılmadığının araştırılması ve sonucuna göre failin kastının açığa çıkarılması gerekmektedir. Örneğin failin, arasında husumet bulunan mağdurun adresine içinde öldürücü şarbon bulunan bir mektup zarfı göndermesi ve zarfı açan mağdurun zehirlenerek ölmesi durumunda, fail biyolojik silah kullandığından ölüm sonucundan TCK m. 82/1-c uyarınca sorumlu tutulacaktır. Mağdurun yaralanmasına rağmen ölmemesi halinde ise failin kastının belirlenebilmesi için zarfın içindeki şarbon miktarının ve öldürücü etkisinin bilirkişi raporuyla tespit edilmesi ve sonucuna göre karar verilmesi gerekmektedir.

Failin genel tehlike oluşturarak veya tehlikeli araç kullanarak öldürme kastı içinde hareket edip, fiilin icra hareketlerini tamamlamasına rağmen elinde

⁸³ Gökçen/Balcı/Alşahin/Çakır, s. 271.

⁸⁴ Erdal Yerdelen, *Cezanın Belirlenmesi (Türk Ve Alman Uygulaması)*, Adalet Yayınevi, 2013, s. 265-266.

⁸⁵ Hancı/Özdemir/Bozbuğ/Tuğ, S. 330.

olmayan nedenlerle ölüm sonucu gerçekleşmezse başka bir ifadeyle mağdur ölmezse TCK m. 82/1-c maddesi uyarınca ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası tayin edilecek, tayin edilen ceza TCK m. 35 gereğince mağdurun vücudunda meydana gelen tehlike ve zararın ağırlığı birlikte değerlendirilerek on üç yıldan yirmi yıla kadar belirlenecek hapis cezasına indirilecektir. Yangın veya bombalama ya da nükleer, biyolojik veya kimyasal silah kullanmak suretiyle gerçekleşen, ancak yaralama kastı altında icra edilen eylem neticesinde faile yaralama suçundan ceza tayin edilecek, yaralama kastı içinde gerçekleşen eylem nedeniyle mağdurun ölmesi halinde ise neticesi sebebiyle ağırlaştırılmış yaralama suçundan sorumlu olacaktır. Bu durumda fail, TCK m. 87/4 uyarınca cezalandırılacak, eylem silahla gerçekleştirildiğinden anılan maddenin ikinci cümlesi uyarınca ceza tayin edilecek, “failin kasta dayalı kusurunun ağırlığı” ve “suçun işleniş biçimi” gerekçe gösterilerek temel ceza tayininde alt sınırdan uzaklaşılacaktır⁸⁶.

B. İştirak

Kasten öldürme suçunda ve suçun nitelikli hallerinde iştirak konusunda özel bir hüküm bulunmadığından, şartlarının bulunması halinde, suçu birlikte gerçekleştirenlerin TCK m. 37/1. uyarınca doğrudan fail olarak, bu suçu işlemeye azmettirenlerin TCK m 38/1, suçun işlenmesine yardım edenlerin ise TCK m. 39. gereğince şerik olarak cezalandırılmaları mümkündür. İştirak halinde işlenen suçlarda failin TCK m. 82/1-c bendinde belirtilen seçimlik hareketlerden birini veya birkaçını gerçekleştirebileceğini bilen diğer fail veya şerikler bakımından da nitelikli hal uygulanacaktır. Bu durum bağlılık kuralının doğal bir neticesidir⁸⁷.

TCK m. 37/2’deki “suçun işlenmesinde bir başkasını araç olarak kullanan kişi de fail olarak sorumlu tutulur” hükmüne göre genel tehlike yaratmak veya tehlikeli vasıtalar kullanmak suretiyle öldürme suçunu bir başkasını vasıta kılınarak icra ettiren kişi dolaylı fail olarak sorumlu tutulacaktır. Doğrudan failin; hukuka uygunluk sebebi içine sokularak, hataya düşürülerek bir suçun işletilmiş olması, kusur yeteneğine sahip olmaması veya cebir sonucu suçun işlenmiş olması hallerinde dolaylı faillik söz konusu olabilecektir. Örneğin, cezai sorumluluğu bulunmayan birisini öldürme fiilinin işlenmesinde vasıta olarak kullanan kişi dolaylı fail olarak öldürme fiilinden sorumlu tutulacaktır⁸⁸.

⁸⁶ Yerdelen, *Cezanın Belirlenmesi*, s. 219-220.

⁸⁷ Hakan Hakeri, *Kasten Öldürme Suçları*, Seçkin Yayınları, 2006, s. 226.

⁸⁸ Hakeri, *Genel Hükümler*, S. 543-547.

Genel tehlike yaratmak veya tehlikeli araçlar kullanmak suretiyle öldürme suçunu dolaylı fail olarak gerçekleştirmeye şu şekilde örnek verebiliriz: Çiftçilik yapan B isimli şahıs mülkiyeti ihtilafı olan arazi üzerindeki ahşap bir kulübede ikamet etmektedir. Kulübe ve arazinin kendisine ait olduğunu düşünen ve bu nedenle B’yi öldürmek isteyen A, cezai ehliyeti bulunmayan C’ye şiddetli rüzgâr olan bir gün ihtilafı arazideki anızı yakması için kibrit verir ve C’ye anızın kendisine ait olduğunu söyleyip yangın çıkartmasını söyler. C, kendisine gösterilen yere kibrit çöpü atarak yangın çıkartır. Yangın rüzgârın etkisiyle ihtilafı arazideki kulübenin de yanmasına neden olur. Kulübede bulunan B’de yangın nedeniyle ölür. Bu durumda A, yangın çıkartıp genel tehlike yaratarak öldürme suçunun dolaylı faili iken, ceza ehliyeti bulunmayan C’nin kasten öldürmeden sorumluluğu söz konusu değildir.

Failin hukuka aykırı ve kasten gerçekleştirdiği fiiline iştirak eden kişiler, kendi kusurları ve fiile katılım düzeyleri dikkate alınarak “azmettiren” veya “yardım eden” olarak cezalandırılacaktır. Şerik olarak nitelendirilen bu kişilerin sorumluluklarının kaynağı TCK m.40’ta düzenlenmiş olan bağlılık kuralıdır. Buna göre; “Suça iştirak için kasten ve hukuka aykırı işlenmiş bir fiilin varlığı yeterlidir. Suçun işlenişine iştirak eden her kişi, diğerinin cezalandırılmasını önleyen kişisel nedenler göz önünde bulundurulmaksızın kendi kusurlu fiiline göre cezalandırılır.” Bu nitelikli bir özgü suç olmadığından şerikliğin her türü de mümkündür. Şeriklerin sorumluluğuna gidilebilmesi için elbette bu nitelikli halin azından teşebbüs aşamasına varmış olması gerekir.

C. Suçların İçtimaı

Kanun koyucu TCK’da yer alan suçların tanımında, korunmasını istediği hukuki yararın/yararların niteliklerini belirtir. Gerçekleştirilen eylemin suç teşkil etmesi halinde bazen aynı eylemle birden çok hukuki yararın veya farklı eylemlerle aynı hukuki yararın ihlal edilmiş olması mümkündür. Kanunda özel hükümler öngörülen bu düzenlemeler suçların içtimaı olarak adlandırılır⁸⁹. 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu’na hâkim olan ilke gerçek içtima olduğundan, bunun sonucu olarak, “kaç fiil varsa o kadar suç, kaç suç varsa o kadar ceza” söz konusu olacaktır. Yargıtay da genel olarak buna uygun kararlar vermektedir⁹⁰. Nitekim bu husus Adalet Komisyonu raporunda; “Ceza hukukunun temel kurallarından birisi, ‘kaç fiil varsa o kadar suç, kaç

⁸⁹ Nur Centel / Hamide Zafer / Özlem Çakmut, *Türk Ceza Hukukuna Giriş*, 11. Baskı, Beta Basım Yayım, 2020, s. 518.

⁹⁰ Yargıtay Ceza Genel Kurulu’nun 14.11.2019 tarihli ve 13-98/661 sayılı kararı.

suç varsa o kadar ceza vardır' şeklinde ifade edilmektedir. Bunun istisnaları, suçların içtimaı bölümünde belirlenmiştir. Bu istisnalar dışında, işlenen her bir suçla ilgili olarak ayrı ayrı cezaya hükmedilecektir. Böylece verilen her bir ceza, bağımsızlığını koruyacaktır." şeklinde dile getirilmiştir.⁹¹ Bu kuralın istisnalarına 5237 sayılı TCK'nın "Suçların İçtimaı" bölümünde, anılan Kanun'un 42 (bileşik suç), 43 (zincirleme suç) ve 44. (fikri içtima) maddelerinde yer verilmiştir.

Kanunda düzenlenen suçun tanımlarından birinin, diğerinin unsuru veya ağırlaştırıcı nedeni olmasına bileşik suç denir. Fail tarafından gerçekleştirilen eyleme TCK'da bileşik suç olarak yer verilmiş ise cezalar içtima edilmeyecek⁹², ilgili kanun maddesinde öngörülen ceza belirlenerek hüküm kurulacaktır⁹³. Yangın, su baskını, tahrip, batırma veya bombalama fiilleri genel tehlike oluşturan hareketler olup, bu hareketlere başvurularak kasten öldürme eylemi gerçekleştirildiğinde, genel güvenliğin kasten tehlikeye sokulması eylemi TCK m. 82/1-c de düzenlenen suçun unsurunu oluşturmaktadır. Bu nedenle bu nitelikli hal uygulanırken genel tehlike yaratma suçundan ayrıca ceza verme yoluna gidilmeyecektir.

Zincirleme suç kavramı, Orta Çağ'da Glossatörler ve Postglossatörler tarafından müşterek bir kararla aynı tip suçu birden çok işleyen failleri aşırı cezalardan korumak amacıyla yaratılmıştır. Gerçekten de özellikle üç hırsızlığın cezasının ölüm olmasının neden olduğu aşırılıkları yumuşatmanın çıkar yolu olarak pratik hukukçular tarafından bu kurum düzenlenmiştir. Önceleri hırsızlık bakımından öngörülen zincirleme suç, sonraları diğer suçlara da yayılmıştır⁹⁴. Kasten öldürme suçu bakımından zincirleme suç ve aynı neviden fikri içtima hükümlerinin uygulanmayacağı TCK m.43/3'te açıkça düzenlenmiştir. Bu nedenle bu nitelikli hale uygun olarak gerçekleştirilen öldürme olaylarında her bir ölen kişi için TCK m.82/1-c bendi ayrı ayrı uygulanacak ve ölen kişi sayısınınca ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasına hükmedilecektir.

⁹¹ Esasen ayrı ayrı verilen cezaların infazlarının da ayrı ayrı yapılacağı kuralı geçerlidir. infaz hukukunda var olan cezaların içtimaı sadece infazın daha sağlıklı yapılabilmesi için getirilmiş görünüşte toplama işlemidir. Bkz. Erdal Yerdelen, *Türk Ceza Hukuku Yaptırımları Ve İnfazı*, 2. Baskı, Adalet Yayınevi, 2022.

⁹² Madde gerekçesinde bu tür suçlarda suçu oluşturan araç suçtan dolayı ayrıca verilmeyeceği, dolayısıyla cezaların içtimaı hükümlerinin uygulanmayacağı açıkça belirtilmiştir.

⁹³ Centel/Zafer/Çakmut, *Ceza Hukukuna Giriş*, s. 536-537.

⁹⁴ Türkan Yalçın Sancar, *Müteselsil Suç*, Seçkin Yayınevi, 1995, s. 40.

VI. HAKSIZ TAHRİK

Ceza sorumluluğunu azaltan bir neden olarak düzenlenen haksız tahrik; kişinin haksız bir fiilin kendisinde meydana getirdiği hiddet veya şiddetli elemin etkisi altında suç işlemesi durumunda kusur yeteneğindeki azalmayı ifade etmektedir. Bu yönüyle haksız tahrik, kusurun irade unsuru üzerinde etkili olan bir nedendir. Başka bir anlatımla haksız tahrik hâlinde failin iradesi üzerinde bir zayıflama meydana gelmekte, böylece haksız bir fiilin meydana getirdiği hiddet veya şiddetli elemin etkisi altındaki kişinin suç işlemekten kendisini alıkoyma yeteneği önemli ölçüde azalmış bulunmaktadır⁹⁵.

Genel tehlike yaratmak ve tehlikeli araçlar kullanmak suretiyle kasten öldürme suçunda haksız tahrik hükümlerinin uygulanmasına engel bir düzenleme bulunmamaktadır. Ayrıca bu nitelikli halin suçun işlenişine be kullanılan araçlara ilişkin olması da olayda haksız tahrikin uygulanmasına engel değildir. Bu nedenle failin, mağdurdan veya maktulden kaynaklanan haksız söz veya davranışın üzerinde oluşturduğu hiddet veya şiddetli elemin etkisi altında suç işlese verilen cezada haksız tahrik nedeniyle indirim yapılabilir. Böyle bir durumda TCK m. 82/1-c bendi uyarınca hükmolunan ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası, haksız söz ve davranışın niteliği ve ulaştığı boyut dikkate alınarak TCK m. 29/1 gereğince 18 yıldan 24 yıla kadar belirlenecek hapis cezasına indirilecektir.

SONUÇ

Türk Ceza Kanunu m. 82/1-c'de kasten öldürme suçunun "yangın, su baskını, tahrip, batırma veya bombalama ya da nükleer, biyolojik veya kimyasal silah kullanmak suretiyle" işlenmesi halinde, kişinin ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası ile cezalandırılması öngörülmüştür. 765 sayılı Kanun'dan farklı olarak suçu nitelikli hale getiren vasıtalar soyut olarak değil kazuistik şekilde sayma yoluyla belirlenmiştir. Sayılan vasıtaların yorumla veya kıyas yapılarak artırılması mümkün değildir. Kasten öldürme suçunda bir başkasının yaşamı ortadan kaldırılmak istendiğinden, korunan hukuksal değer bireysel olup, yaşam hakkıdır. Ancak TCK m. 82/1-c'de düzenlenen suç işlendiğinde öldürme ile birlikte genel güvenliği tehlikeye sokma suçu da oluşmaktadır. Bu nedenle anılan suçla yaşam hakkı ile birlikte toplumsal düzen ve kamusal güvenlik de korunmakta olup, suçla korunan hukuksal değer, hem bireysel hem de toplumsaldır.

⁹⁵ Yargıtay Ceza Genel Kurulu'nun 17.10.2017 tarih ve 2017/1-909 E. 2017/419 K. sayılı ilamı.

TCK m. 82/1-c'nin metninde yer alan yangın, su baskını, tahrip, batırma veya bombalama fiilleri genel tehlike oluşturan hareketler olup bu hareketlere başvurularda kasten öldürme eylemi gerçekleştirildiğinde, eylem nitelikli hal olarak vasıflandırılacaktır. Yanıcı maddenin uzaklaştırılmasına rağmen ateşe verilen ürünün tek başına yanmaya devam etmesi ve yakılan ateşin başka bir cismi tutuşturmayaya elverişli olması halinde de yangından söz edilir. TCK m. 82/1-c bendinde doğrudan doğruya kişinin yakılarak öldürülmesi değil, yangın çıkartarak kişinin öldürülmesi nitelikli hal olarak düzenlenmiştir. Seylâp olarak da adlandırılan "su baskını" sellerin veya eriyen kar sularının katılmasıyla kabaran akarsuların yataklarından taşarak çevreyi basmasıdır. Bir hasmın öldürülmesi amacıyla su bendinin kapaklarının açılması ve suların bulunduğu alanı basması üzerine mağdurun ölmesi halidir. Kişinin suda boğularak öldürülmesi bu bent kapsamına girmez.

Yıkma, kırıp dökme, harap etme, bozma anlamına gelen tahrip, bir insanın öldürülme vasıtası olamayacağından, tahrip suretiyle öldürme suçunu da bir insanın tahrip edilerek öldürülmesi olarak değil, bir binanın, işyerinin, geminin veya su aracının tahrip edilmesinin sonucu öldürülmesi olarak anlaşılması gerekmektedir. İnsan bedeninin harap edilerek kişinin kasten öldürülmesi hali ise şartları varsa eziyet çektirerek öldürme suçunu oluşturabilir. Batırma suretiyle öldürme, kişiyi doğrudan suya bastırarak suretiyle suda boğarak öldürmeyi değil, içinde bulunduğu gemi, sandal, tekne, kayık gibi suda yüzen vasıtanın batırılması suretiyle öldürmeyi anlatmaktadır. Belli bir hedefe bomba atmak ya da patlatmak suretiyle öldürme suçunda, kullanılan bombanın tahrip gücü ve bombalanan yerin niteliğine göre, çoğu defa kastedilenden başka kişilerinde ölmesi, yaralanması muhakkaktır⁹⁶. Yargıtay uygulamasında mayın patlaması sonucu meydana gelen ölümler de bombalama suretiyle öldürme olarak değerlendirilmektedir. Fail, nükleer, kimyasal ya da biyolojik silah kullanarak kasten öldürme fiilini gerçekleştirirse TCK m. 82/1-c de düzenlenen nitelikli halden sorumlu tutulacaktır. Kanun

⁹⁶ Yargıtay 16. CD, 23.12.2015 tarih ve 2015/4551 E., 2015/5031 K. sayılı kararında, "Olay yeri krokisi, mağdur ifadeleri ve tüm dosya kapsamına göre; katılan-mağdurlar h... d..., ş... g..., m... t... ve a... g... 'ün yakınında patlayan savunma tipi el bombasının etki mesafesi göz önünde bulundurularak kişilerin ölüm veya yaralanmalarına neden olup olmayacağı mahkemece re'sen seçilecek uzman bilirkişi görüşü alındıktan sonra anılan mağdurlar yönünden sanıkların hukuki durumlarının tespit edilmesi gerekirken, yazılı şekilde beraatlerine karar verilmesi" gerekçesiyle yerel mahkemece kurulan beraat hükümlerinin bozulmasına karar vermiş, bombanın etkisinin kastedilenden başkalarının ölmesi veya yaralanmasına neden olması halinde zarar gören tüm mağdurlar yönünden mahkûmiyet kararı verilmesi gerektiğini belirtmiştir.

koyucu, anılan silahların niteliklerinden kaynaklanan tehlikeyi dikkate alarak bu silahların aracı kullanılarak gerçekleştirilen öldürme eylemini nitelikli hal olarak kabul etmektedir.

Genel tehlike yaratmak ve tehlikeli araçlar kullanmak suretiyle kasten öldürme suçunda haksız tahrik hükümlerinin uygulanmasına engel bir düzenleme bulunmamaktadır. Ayrıca bu nitelikli halin suçun işlenişine be kullanılan araçlara ilişkin olması da olayda haksız tahrikin uygulanmasına engel değildir. Bu nedenle failin, mağdurdan veya maktulden kaynaklanan haksız söz veya davranışın üzerinde oluşturduğu hiddet veya şiddetli elemin etkisi altında suç işlerse verilen cezada haksız tahrik nedeniyle indirimi yapılabilecektir.

KAYNAKÇA

- Arslan Ç/Azizağaoğlu B, *Yeni Türk Ceza Kanunu Şerhi*, Asil Yayın Dağıtım, 2004.
- Centel N/Zafer H/Çakmut Ö, *Türk Ceza Hukukuna Giriş*, 11. Baskı, Beta Basım Yayın, 2020.
- Centel N/Zafer H/Çakmut Ö, *Kişilere Karşı İşlenen Suçlar Cilt I*, Beta Basım Yayın, 2011.
- Çanakçıoğlu H, “Yangın Emniyet Yolları Ve Yangın Emniyet Şeritleri”, *İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi*, Seri B, XX(1), 1970, s. 121-155.
- Dönmezer S, *Kişilere ve Mala Karşı Cürümler*, Beta Basım Yayım, 2001.
- Erkekoğlu P, “Kimyasal Savaş Ajanları: Tarihçeleri, Toksisiteleri, Saptanmaları Ve Hazırlıklı Olma”, *Hacettepe University Journal Of The Faculty Of Pharmacy*, 38(1), 2018, s. 24-38.
- Gökçen A/Balcı M, *Kasten Öldürme, Kasten Yaralama, Organ Ve Doku Ticareti Suçları*, 2. Baskı, Adalet Yayınevi, 2015.
- Gökçen A/ Balcı M/ Alşahin ME / Çakır K, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, 2. Baskı, Adalet Yayınevi, 2017.
- Gözlügül S V, “Nükleer Korku Gölgesinde Uluslararası Barış Ve Güvenlik”, *Ankara Barosu Dergisi*, (2), 2013, s. 222-245.
- Hancı İ H / Özdemir Ç /Bozbıyık A/Tuğ A, “Biyolojik Silahlar: Etkileri, Korunma Yöntemleri”, *Sürekli Tıp Dergisi*, 10(9), 2001, s. 330-332.
- Hakeri H, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, 17. Baskı, Adalet Yayınevi, 2014.
- Hakeri H, *Kasten Öldürme Suçları*, Seçkin Yayınevi, 2006.
- Karataş S, “Uluslararası Hukukta Silahsızlanma Ve Kimyasal Silahların Yasaklanması Örgütü”, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 2014.
- Kılıç S, “Biyolojik Silahlar Ve Biyoterörizm”, *Türk Hijyen Ve Deneysel Biyoloji Dergisi*, No 1-2-3, 63, 2006, s. 1-20.
- Koca M/Üzülmez İ, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, 7. Baskı, Adalet Yayınevi, 2014.

- Koca M / Üzülmez İ, *Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler*, Adalet Yayınevi, 2013.
- Turan E / Otacı C, *Genel Hükümlerle Bağlantılı Olarak Kasten İnsan Öldürme Suçları*, 2. Baskı, Adalet Yayınevi, 2016.
- Özbek V Ö / Doğan K / Bacaksız P, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, 10. Baskı, Adalet Yayınevi, 2019.
- Özgenç İ, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, 11. Baskı, Seçkin Yayınevi, 2014.
- Sancar Yalçın T, *Müteselsil Suç*, Seçkin Yayınevi, 1995.
- Seçkin M B, “Anayasa Mahkemesinin Bireysel Başvuru Kararları Işığında, Yaşam Hakkından Kaynaklanan Kamu Gücü İhlallerinin Değerlendirilmesi”, *Ankara Barosu Dergisi*, (2), 2016, s. 420-439.
- Soyaslan D, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, 7. Baskı, Yetkin Yayınevi, 2016.
- Taner M T, *Ceza Hukuku Umumi Kısım*, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, 1949.
- Türk Dil Kurumu Türkçe Sözlük, TDK Yayınları, 2011.
- Yerdelen, E, *Cezanın Belirlenmesi (Türk Ve Alman Uygulaması)*, Adalet Yayınevi, 2013.
- Yerdelen E, *Türk Ceza Hukuku Yaptırımları Ve İnfazı*, 2. Baskı, Adalet Yayınevi, 2022.
- Yerdelen E/Seçkin M B, “Tasarlayarak Öldürme Suçunda Özel Durumlar Ve Yargıtay Yorumu”, *Ceza Hukuku Dergisi*, 11(32), 2016, s. 29-62.
- Yerdelen E/Seçkin B, “Canavarca Hisle Öldürme”, *Ceza Hukuku Dergisi*, 15(44), 2020, s.789-830.
- Zafer H, *Ceza Hukuku Genel Hükümler (Tck M.1-75)*, 4. Baskı, Beta Basım Yayım, 2015.

